

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

Комітету з питань
виборчого права

за 2025 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОМІТЕТ

Комітет з питань виборчого права є постійно діючим дорадчим колегіальним органом, утвореним при Національній асоціації адвокатів України згідно з розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України № №58 від 31 березня 2021 року.

Метою створення Комітету є: сприяння розвитку виборчого права, забезпечення ефективного захисту прав суб'єктів виборчого процесу, обмін інформацією між колегами щодо застосування законодавства, участь у законотворчій і нормотворчій роботі щодо нормативно-правових актів у сфері виборчого права, а також участь у формуванні правозастосовної практики у вказаній сфері.

Основними завданнями Комітету є:

- формування позицій адвокатської спільноти щодо актуальних питань зміни виборчого законодавства, надання пропозицій і зауважень суб'єктам законодавчої ініціативи та суб'єктам, уповноваженим приймати підзаконні акти у цій сфері;
- вивчення, аналіз та узагальнення правозастосовної практики у сфері виборів; проведення заходів (конференцій, круглих столів, семінарів тощо) щодо правових питань проведення виборів і реалізації виборчого права;
- формування та ведення курсів у Вищій школі адвокатури щодо правових питань у сфері застосування виборчого законодавства;
- вивчення зарубіжного досвіду роботи адвокатів у сфері виборчого права;
- налагодження міжнародної співпраці з професійними установами, предметом діяльності яких є виборче право;
- співпраця з профільними ЗВО з метою спільної участі в наукових, дослідницьких та інших програмах і проектах, спрямованих на розвиток виборчого законодавства;
- поширення правових знань серед колег і широкого кола громадян із метою популяризації правових знань у галузі виборчого права.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

станом на 31.12.2025

Склад Комітету затверджений розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України №181 від 21 листопада 2023 року, зі змінами.

Голова Комітету - Басалаєва Алла Валентинівна – призначена розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України № №58 від 31 березня 2021 року.

Заступник голови Комітету

Кістяник Володимир Іванович

Склад Ради Комітету:

Васильченко Оксана Юріївна

Денисенко Юрій Олександрович

Євстігнєєв Андрій Сергійович

Короленко Олександр Леонідович

Короленко Тарас Леонідович

Криган Любов Анатоліївна

Кустова Світлана Миколаївна

Сав'як Тетяна Михайлівна

Севостьянова Наталія Іларіонівна

Сікліцький Борис Віталійович

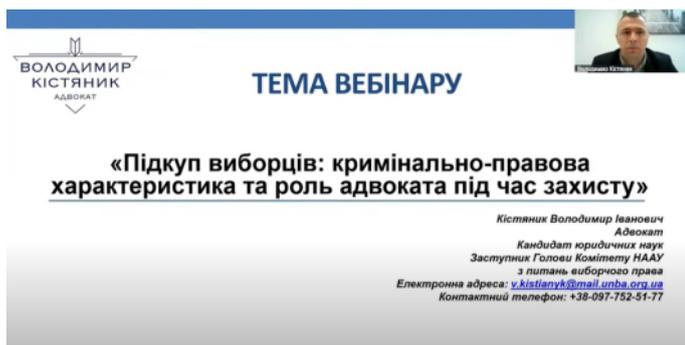
Торбєєв Микола Олександрович

3. ЗАХОДИ (КРУГЛІ СТОЛИ, КОНФЕРЕНЦІЇ, ФОРУМИ ТОЩО), УЧАСТЬ У ЯКИХ ВЗЯЛИ ЧЛЕНИ КОМІТЕТУ

02 квітня 2025 року заступник Голови Комітету НААУ **Володимир Кістяник** провів вебінар для Ради адвокатів міста Києва на тему **«Підкуп виборців: кримінально-правова характеристика та роль адвоката під час захисту»**.

Під час заходу були висвітлені наступні питання: 1. Загальна характеристика та еволюція питання підкупу виборців у сучасних умовах; 2. Об'єкт кримінального правопорушення щодо підкупу виборців; 3. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення щодо підкупу виборців; 4. Суб'єкт кримінального правопорушення щодо підкупу виборців; 5. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення щодо підкупу виборців; 6. Роль адвоката під час захисту у справах про підкуп виборців.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/cybcw>

23 квітня член ЦВК та ради Комітету НААУ **Андрій Євстігнєєв** провів вебінар для Ради адвокатів міста Києва на тему **«Вплив правового режиму воєнного стану та євроінтеграції на організацію і проведення виборів в Україні: окремі правові аспекти»**.

Під час заходу були висвітлені наступні питання: 1) Стан організації підготовки до проведення післявоєнних виборів в Україні з урахуванням основних ризиків та викликів, а також з огляду на пропозиції щодо змін відповідного законодавства; 2) Вплив процесу євроінтеграції України на стан національного виборчого законодавства, зокрема з урахуванням необхідності імплементації до вітчизняного виборчого законодавства норм європейського законодавства щодо виборів до Європейського парламенту та місцевих виборів (з урахуванням прав на участь у них за певних умов громадян інших країн Європейського Союзу).

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/hcyhec>

29 квітня проведено круглий стіл «Дискусійні питання щодо виборчої системи в умовах поствоєнних виборів в Україні», організований Комітетом. Участь у заході взяли представники НААУ, члени Центральної виборчої комісії та науковці.

Реформування виборчої системи України є надзвичайно актуальним у контексті майбутніх поствоєнних виборів. Зокрема, реалізації виборчого права має сприяти вдосконалення системи голосування. Але сьогодні Україна стикається з численними викликами.

Важливість належної підготовки до поствоєнних виборів, зокрема забезпечення гарантій голосування в усіх регіонах країни з урахуванням територіального принципу та рівномірного розподілу кількості виборців підкреслила голова профільного комітету НААУ **Алла Басалаєва**. На її думку, такий підхід впливатиме на майбутній формат виборчої системи та розподіл мандатів у представницьких органах влади.

У контексті перших поствоєнних виборів у ЦВК вже опрацьовують низку актуальних питань. Про це розповів заступник голови комісії **Сергій Дубовик**. Зокрема, він наголосив на необхідності впорядкування форми виборчого бюлетеня, впровадження активної реєстрації виборців, а також на важливості забезпечення можливості голосування на деокупованих територіях. Також представник ЦВК підняв тему використання поштового зв'язку як одного з інструментів участі у голосуванні.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/mredsu>.

Після завершення воєнного стану Україна повинна буде організувати вибори на всіх рівнях – президентські, парламентські, місцеві. Але як саме це має відбутися? Яку роль у цьому процесі відіграють адвокати?

Відповіді – у новому випуску подкасту «Експертна думка» з Головою Комітету **Аллою Басалаєвою**.

Поки в Україні триває воєнний стан, проведення виборів заборонено. Це прямо передбачено Конституцією та Законом «Про правовий режим воєнного стану», який дозволяє обмеження конституційних прав, у тому числі права обирати і бути обраним. Водночас обговорення майбутніх виборів, за словами А.Басалаєвої, є важливим і своєчасним. «Абсолютно правильно піднімати теми, піднімати проблематику, яка наразі нам відома», – наголосила вона, зазначивши, що варто вже зараз визначати перелік рішень, які доведеться ухвалити після скасування чи припинення воєнного стану.

Детальніше за посиланням: <https://surl.cc/yjdsj>

Фінансування виборчих кампаній в Україні набуває особливого значення у період відновлення після війни. Прозорість і підзвітність виборчих витрат мають стати запорукою чесних і демократичних виборів, попри безпекові та економічні виклики.

27 серпня законодавчі зміни та практичні виклики стали предметом круглого столу, організованого у Комітеті. У дискусії взяли участь адвокати, члени Центральної виборчої комісії та представники громадських організацій.

Відкриваючи захід, голова профільного комітету НААУ Алла Басалаєва підкреслила актуальність теми і запропонувала зосередитися на ключових питаннях: забезпеченні прозорості та контролю виборчих фінансів, протидії тіньовим схемам, пошуку джерел фінансування кампаній і мінімізації зовнішнього впливу.

Проблема тіньового фінансування та недостатнього контролю за витратами виборчих кампаній є спільною для багатьох країн, як зауважив співмодератор круглого столу, член ЦВК і ради Комітету НААУ **Андрій Євстігнєєв**. Він навів приклади Боснії і Герцеговини, Албанії, Молдови та Румунії, де ці виклики також залишаються актуальними.

Проблему хронічного недофінансування Центральної виборчої комісії під час міжвиборчих періодів та застарілих підходів до фінансування місцевих виборів окреслив заступник голови ЦВК Сергій Дубовик. Він запропонував частково покласти фінансову відповідальність на суб'єктів виборчого процесу. Серед пріоритетів спікер відзначив необхідність централізованого фінансування виборів, посилення фінансового моніторингу та встановлення обмежень для зовнішнього впливу з боку недружніх держав і пов'язаних з ними організацій.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lu/cnvejg>

31 жовтня член Ради Комітету НААУ **Любов Криган** взяла участь у засіданні круглого столу у Комітеті Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на тему **«Виборчі кампанії за кордоном: міжнародна практика і рекомендації для України»**. Під час даного заходу було представлено комплексне дослідження International IDEA на тему: «Правові норми та практика проведення кампаній за межами країни у 27 державах-членах Європейського Союзу».

У рамках круглого столу було обговорено: - виклики організації виборчих кампаній за кордоном для політичних партій та інших кандидатів на повоєнних виборах; - питання міжнародного та національного законодавчого регулювання агітації за межами країни; - тема доступних форм передвиборної агітації та фінансування політичних кампаній за кордоном; - виклики комунікації та політичної інтеграції діаспори; - юридична відповідальність і механізми контролю за здійсненням агітації за межами країни; - можливості платформи Politdata у контролі за фінансуванням виборчих кампаній за кордоном; - перспективи напрацювання відповідних законодавчих ініціатив з урахуванням кращих європейських практик та досвіду.

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/pyotmo>

12 грудня член Ради Комітету НААУ **Тетяна Сав'як** взяла участь у засіданні круглого столу у Комітеті Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на тему **«Оцінка безпекової ситуації у громадах: перший крок на шляху до безпечних післявоєнних виборів»**.

Темами дискусії учасників круглого столу були наступні питання: - проблематика безпекової складової у відновленні демократичних процесів; - безпекові виклики для політичної участі повоєнного періоду, зокрема, можливості вільного агітаційного процесу та роботи виборчих комісій; - потреба у здійсненні аудиту безпеки громад як обов'язкової передумови для призначення перших повоєнних виборів; - правова рамка застосування аудиту у процесі переходу від військового до цивільного управління та законодавче забезпечення такого аудиту.

За результатами обговорення учасники дійшли згоди щодо необхідності розробки чіткого правового механізму для аналізу безпекової ситуації в громадах, який дозволить об'єктивно визначити території, де можуть бути проведені вибори з дотриманням усіх виборчих процедур відповідно до міжнародних виборчих стандартів.

Детальніше за посиланням:

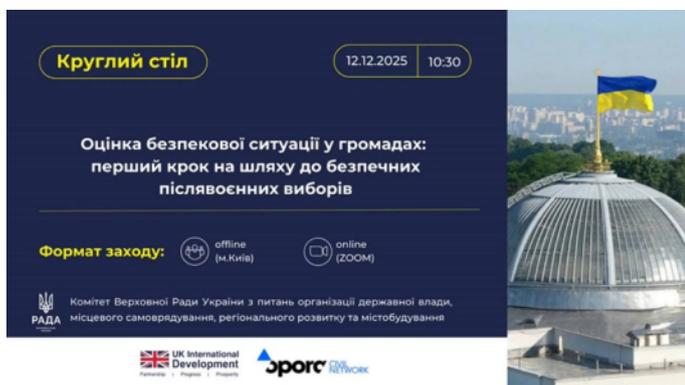
<https://tinyurl.com/yc2yuksx>

26 грудня Голова Комітету НААУ **Алла Басалаєва** прийняла участь в установчому засіданні Робочої групи Верховної Ради України з підготовки комплексних законодавчих пропозицій щодо особливостей порядку організації та проведення виборів в умовах особливого періоду та/або повоєнних виборів в Україні.

В ході засідання було обговорено порядок діяльності Робочої групи та регламенту її діяльності. Учасниками групи було обговорено виклики можливості підготовки та проведення виборів в умовах особливого періоду та/або повоєнних виборів, та шляхів їх вирішення на законодавчому рівні.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lt/fjpszja>

4. ПУБЛІКАЦІЇ ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ

Мандат народного депутата України належить народу, а не партії, і остання не може свавільно «анулювати» волевиявлення виборців. Імперативний мандат суперечить європейським демократичним цінностям і стандартам.

28 серпня відповідне рішення Європейського суду з прав людини від 10.07.2025 у справі “Tomenko v. Ukraine” (заява №79340/16) докладно проаналізував член Комітету НААУ **Борис Сікліцький** у статті.

У цій справі, де політична партія достроково припинила повноваження народного депутата у зв'язку з його виходом зі складу фракції, суд одностайно визнав, що Україна порушила статтю 3 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка гарантує право на вільні вибори. І згідно з практикою ЄСПЛ це право охоплює не лише безпосередню участь у виборах, але й право бути обраним та реалізовувати отриманий мандат. Тобто обрана особа має право займати своє місце в парламенті протягом визначеного терміну повноважень.

Дострокове припинення повноважень депутата було визнано незаконним (відсутній закон і процедура), непередбачуваним для нього і непропорційним. Така практика порушує принцип верховенства права і фактично ставить партію вище волі виборців.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lu/pndtuk>

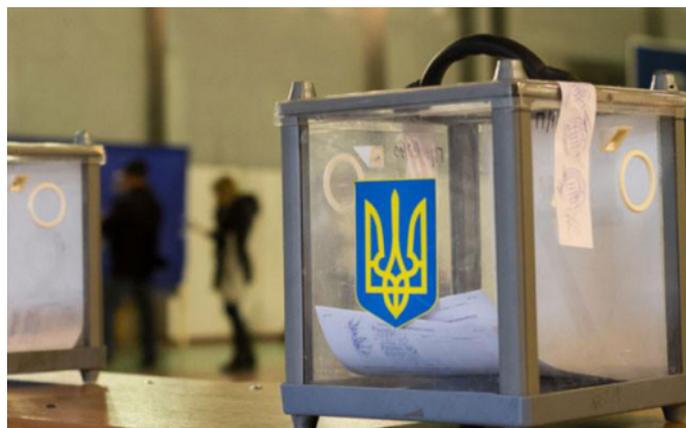

29 вересня опубліковано статтю члена ЦВК, Комітету НААУ **Андрія Євстігнєєва** на тему “Проблеми регулювання виборчих фінансів та напрями їх вирішення”.

Прозоре фінансування виборчих кампаній є ключовою умовою чесних виборів і вимогою ЄС у переговорах про вступ. Українське законодавство у цій сфері застаріло, що створює ризики для демократичного процесу й потребує удосконалення, зокрема з огляду на зовнішні загрози.

Сфера виборчих фінансів в Україні залишається однією з найбільш уразливих для зловживань. Значна частина коштів надходить у «тіньовий» обіг, минаючи офіційний контроль та облік. Особливу небезпеку становить можливість використання ресурсів, що походять з країни-агресора, для впливу на внутрішньополітичні процеси.

Додаткову складність створює відсутність належного контролю за фінансуванням агітації в Інтернеті. Водночас розвідувальні, правоохоронні органи та виборчі інституції не мають налагодженої координації для вчасного виявлення таких загроз.

4. ПУБЛІКАЦІЇ ЧЛЕНІВ КОМІТЕТУ

Не менш важливою є і поведінка самих учасників виборчого процесу. Часто вони демонструють низький рівень добросовісності та пасивність у дотриманні вимог щодо прозорості фінансування. Держава також недостатньо комунікує важливість цих правил та не забезпечує ефективної взаємодії між усіма стейкхолдерами.

Проблемою залишається і низька правова свідомість виборців, які не завжди розуміють значення прозорого фінансування для демократичного процесу. Нарешті, чинне адміністративне й кримінальне законодавство не містить складів правопорушень, здатних ефективно попереджати зловживання та забезпечувати невідворотність відповідальності.

Детальніше за посиланням: <https://surl.lt/lsvqts>

11 листопада на сайті НААУ опублікований детальний аналіз рішення ЄСПЛ у справі *Tomenko v. Ukraine* (2025) за авторством члена Ради Комітету НААУ **Бориса Сіклицького**.

Висновком автора є наступний: «Україна має привести своє законодавство та конституційну практику у відповідність до Європейської конвенції з прав людини та практики ЄСПЛ, щоб партійна дисципліна не порушувала природу вільного мандата і суверенну волю виборців».

Детальніше за посиланням: <https://surl.li/yorpsh>

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

